

Raamatusse tilguvad naabrite pisarad

Susan Luitsalu looming on pälvinud vastandlikku vastukaja: vaimustust, kui tabatakse selle huumorit ja sarkasminoote, üleolevaid märkusi, kui lähenetakse sellele lineaarselt. Autor muigab. Teda motiveerib kirjutama uudishimu.

INNA GRÜNFELDT
inna.grynfeldt@virumaateataja.ee



Eesti 2020. aasta kirjanik Susan Luitsalu, romaani "Ka naabrid nutavad" ja mitme teise menuka raamatu autor, andis alustuseks vastuse kõige põletavamale küsimusele. Nimelt lubas ta teda kannatlikult oodanud Lääne-Virumaa kirjandussõprade suureks rahuloluks, et naabrite suhteid ja sisemisi sasipuntraid jälgiv teos saab peagi järje.

"Ma eksisin ära!" vabandas kirjanik poolettunnist viivitust ja rääkis, et temaga kipub peaaegu alati midagi juhtuma, kui on tarvis jõuda kohale kindlaks kellaajaks. "Tuttavatele ütlen ma tavaliselt, et hilinesin, sest ei tahtnud tulla," mainis ta teostest tuttava mustja huumoriga.

Susan Luitsalu sõnul pidanuks raamatu "Ka naabrid nutavad" teine osa juba lugejate käes olema, aga selle valmimist takistasid tööd, mille eest "päriselt raha saab". Raamatu kirjutamine seda kindlasti pole.

Igatahes tabab uues osas inimkonda ja naabreid viirus, mis tekitab vastupandamatu soovi kõnelda tõtt.

Kes esimest osa lugenud,

võib aimata, et põhjust eneseisolatsiooniks on pea kõigil tegelastel. Ja võibolla uutegi naabritel. "Väga lõbus on kirjutada sellist raamatut," ütles Susan Luitsalu. "Ma tahaks ise teada, mis seal juhtub. Ma tavaliselt ei tea seda enne, kui hakkam kirjutama."

Kirjanik rääkis, et tal pole kunagi ees romaani skeemi, vaid tegelaste saatused kujunevad kirjutamise käigus. "Mind motiveerib uudishimu. Kui kirjutasin, ei teadnud ma, et Toomasel on sapipõis haige. Et ta surma saab, oli samuti minu jaoks üllatus," nimetas ta.

Luitsalu

lausus, et teeb romaani nalja keskklasi muretu elu tühisuse üle. Lugejad on reageerinud raamatule it-sitamise-ga, kui märgatakse tegelaste sarnasust naabritega, aga ka solvumise-ga, kui tajutakse sarnas-

Ma eksisin ära!

SUSAN LUIALSALU
kirjanik



si enda elu ja mõtteilmaga, tões autor.

Kirjanik kõneles, et kasutab raamatus elust võetud seiku ning pistab tegelastesse jooni kohatud inimestest, ent on teletööd tehes ja maailmas rännates kogunud, et elu on fantaasiast sootuks pöörasem, ning kui juhtumeid ja sündmusi üks ühele kirja panna, peaksid lugejad neid täiesti ebausutavaks. "Hullult põnev on raamatuid kirjutada," kinnitas Susan Luitsalu.

Ehkki pärast olevat tunne, nagu oleks "läbi pea sünnitanud puust laua ja tooli". "Reisiramatute kirjutamine ei ole nii depressiivne," lisas ta.

Luitsalu loominguga austajad kuulsid oma kurvastuseks, et toimetaja on raamatuid "Minu Dubai" ja "Minu maailm" tublisti kärpinud, aga rikastanud rõõmaväga teadmise-ga, et kahe magistrikraadiga kirjanik, teleprodutsent ja maailmarändur on suur loodusõber, hobimükoloog ning väljaõppinud retkejuht, kelle lemmikkuud on november ja detsember.

Kirjanik Susan Luitsalu kohtus Rakveres lugejatega kesknoovembripimedust.



Heidi Sarapuu lavastuses "Wilded" teevad vaimuterava rolli Peeter Kaljumäe, Priit Volmer ja René Soom.

Wilded teevad visiidi Pajustisse

Pajusti klubisse saabub Eduard Vilde. Vähe sellest – talle tulevad külla Oscar Wilde ja Eduardo Wilde. Ka publik on palutud.

Heidi Sarapuu näidend ja lavastus "Wilded" teatris Varius räägib Eduard Vildest kui näitekirjanikust aastal 1913, mil valmis näidend "Pisuhänd". Vildele, keda kehastab Peeter Kaljumäe, on külla tulnud kaks Wilde-nimelist kirjanikmeest ning tegelased "Pisuhännast", keda mängivad Helin-Mari Arder, Priit Volmer ja René Soom rahvusoperist Estonia. Akordionil saadab Henri Zibo.

Variuse juht Heidi Sarapuu rääkis, et Eduard Vilde isik ja looming on nende teatris juba aastaid aukohal. Koostöös Vilde muuseumiga valmis aastal 1999 lavastus "Tervist, härra Vilde!", mis rääkis kirjaniku Kadriorus elatud aastatest, nimiosas Dan Pöldroos.

Aastal 2009 etendus Vilde muuseumis "Rida on raha", millest alates on

Eduard Vilde rolli mänginud näitleja Peeter Kaljumäe. Aastal 2013 valmis Juuru valla tellimisel suvelavastus "Viis kuud Vildega", mis jäi kauaks ajaks teatri repertuaari.

Aastal 2019 toodi vabatajateni lavastus "Sada ja kaks", mis käsitles Vildet kui Estonia teatri dramaturgi. Möödunud aastal valmis "Wilded" ja sel aastal "Treffpunkt – Berliin!", kus Vilde on laval kui esimene Eesti vabariigi saadik Berliinis. Eesti Raadios on kuuldemängudena salvestatud "Au hind" (peaosas Tõnu Aav) ja "Tervist, härra Vilde!". Kõikide lavastuste ja kuuldemängude autor ning lavastaja on Heidi Sarapuu.

Härrased Wilded koos daamiga astuvad Pajusti klubis lavale 20. novembril. Kohal on ka tänava romaaniga "Taevatrepp" Eduard Vilde kirjandusauhinna pälvinud kirjanik Mart Kivastik, kellele härra Vilde pilgu all preemia piidulikke üle antakse. (VT)

Folkloristi videoloengusari viib Virumaa rahvapärимuse radadele

Viru Instituut avalikustas tunnustatud folkloristi Mall Hiimäe videoloengud ja lugude salvestised. Esialgu saab vaadata-kuulata kolme loengut.

Loengusari sündis Viru Instituudi ning Eesti kirjandusmuuseumi koostöös, eestvedajateks Viru Instituudi projektijuht Marge Lepik ja Eesti rahvaluule arhiivi juhtaja Risto Järv. "Meie soov oli jäädvustada Virumaa vaimse pärandi vadjja, Eesti kirjandusmuuseumi Eesti rahvaluule arhiivi vanemteaduri Mall Hiimäe loenguid, et neid saaks kuulata nii lastealapsed kui ka eakad, kasutada õppevarana õpetajad," sõnas Lepik.

Valmis viis videot Virumaa rahvapärимuse kohta, teemadeks veesooneid, keldrid, maaluused teed; mõisad ja mõisasaksad; metsapuud ja põõsad; kalaveed ja kalad; linnuhääliksused rahvakeele rikastajana.

Esimene videoloeng viib Virumaa alla: Mall Hiimäe räägib varjatud veesoontest Virumaa maastikul, maaluustest ühendusteedest, mida seovad maapealsed rajatised – linnused, lossid, mõisad, kirikud – oma salakäikude ning varandusekeldritega. Teise videoloengu keskmes on Lääne-Virumaa mõisad ja mõisasaksad, nii nagu neist



Mall Hiimäe jagab põhjalikke teadmisi Virumaa rahvapärимusest meelsasti kõigi huvilistega.

on põlvkondade vältel levinud lugudes pajatatud. Kolmas pakub tekke- ja seletusmuistendite, hiietavade, uskumuste, regilaulude, vanasõnade vahendusel ülevaate looduslikest puu- ja põõsaliikidest Virumaa pärимuses.

Järgmised videod panakse üles novembrikuu jooksul ühekaupa nädalavahetustel.

Ettevõtmine on alguseks tulevastele videosalvestustele Virumaa kultuuripärandi tundjatega. Marge Lepiku sõnul on loengute jälgimise võimaluse loomine toonud head vastukaja. "Oleme saanud kiidusõnu, et sellist materjali avaldame," märkis ta.

Loenguid saab vaadata-kuulata Viru Instituudi kodulehelt või Facebookist ja Eesti rahvaluule arhiivi YouTube'i kanalilt. (VT)

Klaaspärlimängust sündinud maalikunst aitab Ilumäe teise kirikukella uuena helisema

INNA GRÜNFELDT
inna.grynfeldt@virumaateataja.ee

Palmses mõisas kõlanud klassikalise muusika kontserdil "Klaaspärilid Palmes", kus musitseeris Baltimaade muusikutest koosnev kammerorkester Kremerata Baltica ja sooleeris Daniil Bulayev, valmis Peterburi päritolu eesti kunstnik Anna Litvinova kaks maali, mis olid inspireeritud muusikast saadud emotsioonist.

Kontserdijärgsel kunstioksjonil annetati osa maalide müügitulust heategevuslikuks otstarbeks – Ilumäe kabeli kannatada saanud kella asendamiseks uuega.

Sihtasutuse Virumaa Muuseumid Rakvere müügikoordinaator Vivian Lepa ütles, et kontserdikorraldajatel oli kaalumiselt mitu võimalikku annetuse saajat, kuid Ilumäe kabel valiti ajaloolistel põhjustel: Ilumäe väikese puitkabeli asemele ehitas samasse kohta praeguse kabeli, mida Ilumäe kogudus kasutab kirikuhoonena, Palmse mõisnik Carl Magnus von der Pahlen.

"Algakapital on nüüd olemas," ütles Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Ilumäe koguduse juhatuse esimees Öie Alt annetuse üle rõõmustades. Kogudus on juhatuse esimehe sõnul otsinud rahastajaid kellasüsteemi uuendamiseks ning ka uue kella valmistamiseks.

Öie Alt rääkis, et kellasüsteemi uuendamine on tarvilik, kuna vaid kabeli ühte kella saab helistada, sest suurem, tumedama kõlaga kell on katki. Koguduse juhatuse esimees jutustas, et kuna 1942. aastal oli oht, et tornikellad võidakse mürskudeks teha, maeti need karjamaale maha ning kaevati välja alles aastal 1953, mil tähistati Ilumäe kabeli 110. aastapäeva. "Tumedama kõlaga kell mõranes ja seda ei saa enam helistada," nimetas ta.

Uuendamine tähendaks elektroonilise süsteemi paigaldamist ja võimaluse korral uue kella valamist, et tornis saaks kõlada kaks kella. "Need parun Carl Magnus von der Pahleni kingitud kellad on seal kabeli valmistamise ajast, aastast 1843," märkis Alt.



Oksjonile läksid verivärsked maalid, mille loomiseks sai Anna Litvinova inspiratsiooni muusikast.

"Tänu Haljala valla toetusele valmib selle aasta lõpuks heledama kõlaga kella helistamise elektrooniline süsteem. Suur oli aga koguduse üllatus ja tänu, kui saime teada, et Palmes toimunud kontserdi ajal valminud maalide müügioksjoni tulust osa annetati uue kella valmistamiseks," kõneles Alt.

"See annetus oli väga ilus tähelepanu Ilumäe kirikule," rõhutas ta.

Kellasüsteemi uuendamine, mille käigus tuleb kellad õigesti paigaldada, läheb maksma üle 18 000 euro, sellest uue kella

valamine 6000 euro. Annetuse-na laekus kontserdil "Klaaspärilid Palmes" 200 euro ringis.

Kellasüsteemi uuendamise kõrval on Ilumäe kirikus käimas oreli remont. "Koroona pani remondi pausile," märkis Öie Alt. Kuna orelimeister Alexander Eckert ei saanud Saksamaalt seetõttu kohale tulla, läheb oreli remondiga loodetust kauem. "PRIA pikendas lepingut järgmise aasta aprillini. Selleks ajaks peaksime oreli valmis saama," selgitas Öie Alt.

Kontserdisarja "Klaaspärilid Palmes" esimesel kontserdil kõlasid Peeter Vähi, Osvaldo Noé Golijovi ja George Enescu looming ning Antonio Vivaldi "Neli aastaaega op. 8".

Järgmisel kontserdil tutvustab pianist Kristjan Randalu huumorikat ja särtsakat kava "Enter Denter", mis on inspireeritud paljudel tuttavast ja armastatud lastelaulude TV-saatest "Entel-tentel".

Kontserdisarja korraldavad SA Virumaa Muuseumid ja Estonian Record Production. Kontserdisarja kunstiline juht on Peeter Vähi.